

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Praesertim Augustini, Et Thomae Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Sacramentis In Genere Et Specie - Libros Octo Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput 45. Finis, quem juxta doctrinam Sanctorum intendere debent
conjuges, actum conjugalem exercendo, ut omni culpâ vacent, est
procreatio prolis, per quam Deus benedicatur, & debiti redditio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73212](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73212)

CAPUT XLIV.

Tria matrimonii bona, debique reddendi obligata.

- 389 **T**ria matrimonii bona, prolem, fidem, Sacramentum, recensent Augustinus l. 1. de nupt. & concup. c. 11. & Concilium Florentinum in Decreto unionis. Per prolem prolis intelligitur procreatio, Christianaque institutio. Per fidem intelligitur obligatio iustitiae, quae uterque conjugum alteri obligatur petenti debitum reddere, & alteri quam conjugii sui corporis usum non concedere. Per Sacramentum à Florentino intelligitur indissolubilitas matrimonii, propter hoc quod significat indissolubilem conjunctionem Christi & Ecclesiae, divinique Verbi cum humanitate. De matrimonii indissolubilitate satis diximus cap. 21. 22. 23.
- 390 Obligationem reddendi debitum explicat Apostolus 1. Cor. 7. *Uxori vir debitum reddat; similiter autem & uxor viro. Mulier sui corporis potestatem non habet, sed vir; similiter autem & vir sui corporis potestatem non habet, sed mulier. Nolite fraudare invicem, nisi forte, ex consensu, ad tempus, ut vacetis orationi.*
- 391 Cùm illa obligatio iustitiae sit, iniustitiae reus est, qui vel quae debitum absque iusta causa denegat, ipsiusque peccatum ex suo genere mortale est, aliorumque gravium peccatorum plerumque causa, veluti dissensionum, separationum, pollutionum, adulteriorum, &c.
- 392 Nihilominus non desunt causae, ob quas licet aliquando debitum negare. 1. si mulier sit gravida, & periculum sit foetum perdendi. 2. si sit menstruata. 3. si reddere nequeat sine sanitate deterioramento. 4. si petens laboret lepra, vel alio morbo contagioso, quamdiu periculum est morbum illum contrahendi. 5. si conjug adulteraverit. Quia fidem frangendo perdidit jus exigendi debitum.
- 393 Ex dictis sequitur neutrum conjugum, absque alterius consensu, vivere posse continentiam, etiam ad tempus. Cùm enim conjugatus sui corporis potestatem non habeat, non potest corpus suum Deo ad continentiam devovere.
- 394 An autem alter conjug, sine alterius consensu, facere possit votum nunquam exigendi debitum? Afirmat Richardus. Negat S. Thomas: quia matrimonium per ejusmodi votum, alteri redditur oneratum, quatenus ipsi soli onus & necessitas incumbit exigendi debitum. Hinc Sotus & Erius afferunt virum irritare posse huiusmodi votum uxoris, & uxorem viri. Id vir potest, quia est caput uxoris. Id etiam potest uxor, quia in tali matris voto magis gravata est, ob naturalem pudicitiam, quo fit ut ipsi pra viro mollior sit necessitas debiti semper exigendi: quamvis serupulum hic omnem tollere possit dispensatio Episcopi, vel Confessorii ad id privilegii.
- 395 Sed nec alia vota, thorum conjugalem indidit astringentia, sine patris assensu possunt à conjugatis omnino. Si nihil ad thorum attineant, non pauci equidem censent, virum, ut caput mulieris, posse valide omnia uxoris vota irritare (tamen illa ex sola irritare possit, quae marito nocent, vel familiae administrationi) dicitur enim Num. 30. *Si maritum habuerit, & voverit aliquid, & spaxerit de ore ejus verbum egrediens animam, ejus obligaverit juramento: quo die audierit vir, & non contradixerit, voti rea erit, reddetque quodcumque promiserit. Sin autem audierit statim contradixerit, & irrita fecerit pollicitationes ejus, verbaque quibus obstrinxerat animam, proptius erit ei Dominus... Si voverit, & juramento se constrinxerit, ut per jejunium, vel ceteram*

rerum abstinentiarum, affligat animam suam, in arbitrio viri erit ut faciat, sive non faciat. Quid si audierit vir tacuerit... quidquid voverit alique promiserit, reddet... Sin autem contradixerit, postquam residerit, portabit ipse iniquitatem ejus. Quae ultima verba ianuunt, maritum sine causa contradicentem peccare, sed uxorem à voto liberam esse.

CAPUT XLV.

Finis, quem juxta doctrinam Sanctorum intendere debent conjuges, altam conjugalem exercendo, ut omni culpa vacent, est procreatio prolis, per quam Deus benedicatur, & debiti reddantur.

Non est dubium, quin licitus & honestus sit nactus conjugalis, dum fit causa procreandi prolem, per quam Dei nomen benedicatur. Quia tunc eo fine fit, propter quem à Deo est institutus, & propter quem factus fuisse etiam in Paradiso. Unde Tobias, & nunc (inquit) Domine tu scis, quia non luxurie causa accipio uxorem meam conjugem, sed sola posteritatis dilectione, in qua benedicatur nomen tuum in saecula saeculorum.

Licitus quoque atque honestus est actus conjugalis, causa reddendi debitum. Quia actus est iustitiae, ad quem ipse Deus obligat, ut constat ex Apollonio supra.

Propter alterorum ex duobus illis finibus actum illum fieri debere, ut conjuges in eo omni culpa vacent, communis est doctrina Sanctorum. Communis item doctrina veterum Theologorum, ipsorumque Scholae Principum.

Clemens quippe Alexandrinus in suo Pedagogo l. 2. c. 10. *Non est* (inquit) *in terra & lapidibus seminandum, sed in hominibus ubi semen radicari potest, & germinare. Semen generationi dederat, ineptumque reddat, si matris sulcus privetur. Neque vero Moyses ulum anquam veterum Hebraeorum inducit, coitum cum sua uxore praegnantem. Sola enim voluptas, hanc ea naturam, etiam in conjugio, est praeter legem, & iniusta, & à ratione aliena. Rursus autem Moyses abducit viros à praegnantibus quosque pepererint. Revera enim matris, sub vestra collocata, super matrem autem, quod rectum appellatur, posita, extendit collum inter humeros in vesica, & in colli, in qua venit semen, impletum occludatur aique ad partum.*

Fructus autem deposito, deinde semen suscipit. Matris itaque sitiens filiorum procreacionem, semen suscipit, probrosumque & visperandum negat coitum post rationem, ore clauso jam omnia excludens libidinem. Ejus autem appetitio... inter conversas, in procreacione sobolli occupata, operatur una cum osifice. Nefas est ergo operantem jam naturam molestis alibus afficere, ipsius ad peccantem prorumpendo libidinem. Et iniusta: est solum qui uxorem duxit, ut qui tunc sit agricola, serere permittitur est, quando tempus sementem admittit. Et l. 3. Strom. addit ita iuberi, nedum à Moysi, sed & à melioribus Gentilibus Philosophis, quod ex ipso naturalis legis dictamine. Manifeste ergo docet, conjugium ulum peti licite non posse, nisi ad finem procreandae prolis; ideoque inordinatam esse petitionem, quando tempus sementem & novam generationem non admittit.

Similiter Ambrosius lib. 1. in Luc. occasione Elizabethae, Matris S. Joannis Baptistae (qua ut tenit se atate gravidam sentiens, quinque mensibus ex verecundia quadam se occultavit) graviter observat, esse etiam ipsi quaedam tempora praescripta conjugii, quando dare operam liberum sit decorum, dum scilicet anni viginti, dum suscipiendorum liberorum spes est. Senes enim ab ipso excluduntur aetate, & iusto interpretati suavitere

vocantur ab opere nuptiarum... Quia etiam ipsi...

lenti quadammodo dicit Dominus: si causa libera...

Et culpam homines, in eo minus moderatos...

S. Augustinus l. de bono conjugali c. 7. Redde...

S. Hieronymus l. i. adversus Jovinianum cin-

399 Pater hoc, ex eo quod subdit: certe qui dicunt...

400 Cur ita Clemens Alexandrinus, Ambrosius, Hieronymus...

401 non ad hoc utitur, propter quod instituta sunt...

procreandorum necessitas cogit, exigere à conjugē debitum? Est quidem peccatum, sed veniale. Apostolus dicit: hoc autem dico secundam veniam. Lib. de peccato originali c. 38. concupiscentiā... male utuntur... conjuges, quando non propagandi voluntate operam creandis filiis impendunt, sed lascivendi voluptate, exsaturandae cupidini inserviunt. Quod propter vitandas fornicationes maritus & uxoris, ne fraudent invicem... secundam veniam, non secundam imperium concedit Apostolus. Evidenter enim, dum tribuit veniam, denotat culpam.

Et l. 1. de nupt. c. 4. isto bono (actu conjugali) male utitur, si sit ejus intentio in voluptate libidinis, non in voluntate propagandis. C. 15. carnis concumbendo appetere voluptatem, sed non propter conjugem, veniale habet culpam. Propterea idem Augustinus lib. de bono conjug. c. 6. sunt (inquit) viri usque adeo incontinentes, ut conjugibus nec gravidis parant: hoc immoderatum, inverecondum, sordidum... vitium est hominum, non culpa nuptiarum. Et lib. 3. contra Julian. c. 21. pudicitia conjugalis... si facias quod prescribitur tabule matrimonialibus, in ipso quoque thoro conjugali consuetu gloriore belligerat, ne ultra quam generandis filiis sat est, etiam ipsum conjugis corpus adrechet. Tali pudicitia nec menstruat, nec gravidis utitur feminis, nec ejus aetatis, quā certum est eas jam concipere non valere; nec eam propter concumbendi vincit effectus, sed tunc relaxatur, cum speratur generationis effectus. Siquid vero fit in conjugate... quod tabularum matrimonialium limitem transeat, veniale apud Apostolum reperitur.

402 S. Fulgentius episc. 1. de conjugali debito cap. 2. culpabilis usus non in conjugali concubitu, sed in concubentium reperitur excessus. In quo excessus ille consistit, cap. 3. declarat, dicens: Conjugalis igitur potestatis inculpabilis est usus, officio gignendi divinitus attributus, si iustitia terminum transgredi libidiniosus non permittatur excessus. Iustitia vero utendi conjugii haec est, ut non explenda libidinis, sed subsistende prolis obtentu, sibi conjuges congruo tempore miscantur... conjugatus ergo... si thori fidem non deserat, sed in uxore sua naturalis dumtaxat usu aliquantulum excedat, non solum scilicet generationem quarens, sed aliquando libidini carnis obediens (hic est ergo quod Fulgentius excessum vocat) hoc eundem sine culpa non facit. Unde c. 4. concludit, quod maculam contrahit... quisquis non pro sola generatione, sed etiam propter fragilitatem carnis, sua miscetur uxori.

403 Celsarius serm. 37. quae sunt minuta peccata, exemplis declarat. Inter exempla vero minorum peccatorum hoc recensit: quoties excepto desiderio filiorum, uxorem suam aliquis cognoverit. Et serm. 88. (qui 292. est in Appendice to. 5. Operum S. Augustini) qui bonus Christianus est, non solum ante plures dies quam communices, castitatem servat, sed & uxorem suam, excepto desiderio filiorum, non agnoscit: quia uxor non propter libidinem, sed propter filiorum procreationem accipitur. Denique & ipsa tabula matrimonialibus hoc continent: liberorum (inquit) procreandorum causa. Velim tamen scire, Fratres charissimi, ille qui uxore sua incontinenter utitur (id est propter libidinem, non propter filiorum procreationem) si quoties se luxuria victum agnovit, toties summum agrum in uno anno araverit, vel seruerit, qualem messem colligere possit? Qui ergo se continere noluisset, si toties terram quandam suam, quam jam seminaverant, iterum arant & seminant, videamus qualiter de ejus fructu gaudebunt... Quod ergo non vult aliquis in agro suo, quare facit in corpore suo? Sed dicit aliquis: homo juvenis sum, continere non possum. Vide, ne forte ideo te non continet, quia plus manducas quam expedit, ac plus vinum accipis quam oportet. Fortē etiam impudicus cogitationibus occupas mentem tuam,

& luxuriosa verba non solum libenter, sed etiam frequentius, aut ipse dicere, aut aliis dicentibus, audire non metuis, nec erubescis. Incipe, cum Dei adiutorio, gula concupiscentiam refrenare, castis cogitationibus, & honestis sermonibus mentem vel linguam tuam iugiter occupare; & videbis quia, Deo auxiliante, castitatem poteris custodire. Nec te pigeat si corporis infirmitas non prohibet frequentius sejunare, ad Ecclesiam maturius surgere, si possis tuam animam à libidinosis maculis nitidam custodire.

Sed dicit, uxorem excepto desiderio filiorum agnoscere, peccatum non est. In tantum peccatum est, ut Propheta poenitens clamet: in iniquitatibus conceptus sum, & in delictis concepti me mater mea, &c.

Et infra: quoties dies Dominicus, aut alia festivitates veniant, uxorem suam nullus agnoscat. Et quoties fluxum sanguinis mulieres patiuntur, similiter observandum est. Propter quod Propheta ait: ad mulierem menstruatam non accesseris. Ezechiel. 18. Nam qui uxorem suam in profuvius positam agnovit... qui tunc concepti fuerint, aut leprosi, aut epileptici, aut etiam forte demontiaci nascuntur... Et revera, Fratres, si animalia sine intellectu non se emendant, nisi certo & legitimo tempore: quanto magis homines, qui ad imaginem Dei facti sunt, hoc observare debent! Sed quod peius est, sunt aliqui ita luxuriosi, vel ebriosi, qui aliquoties, nec per gravantibus uxoris parant. Et ideo si se non emendant, ipsi videant, si non peiores animalibus judicandi sint. Ibi tabula clamat Apostolus: ut sciat unusquisque suam vim possidere in honore & sanctificatione, non in passione desiderii, sicut & Gentes, quae spem non habent...

Rogo vos, Fratres, ut mihi indulgeatis, quia pro salute anime vestrae, cum grandi timore, & cum verecundia, de talibus rebus vobis admonere videor. Quia & hoc mihi expedit dicere, & vos oportet audire... Et ideo... rem ero ante tribunal Christi, si vobis non dixerō.

Gregorius Magnus in respons. ad interrogat. 407 10. Augustini, Anglorum Episcopi: Oportet legitima carnis copula non causa prolis sit, non voluptatis... Alias habent conjuges etiam de sua commixtione quod desicant... Nam cum Paulus Apostolus diceret, qui se continere non potest, habeat uxorem suam, statim subiungere curavit; hoc autem dico secundam indulgentiam, non secundam imperium. Non enim indulgetur, quod licet & ipsam est. Quod enim indulgetur dixit, culpam esse monstravit. Et lib. 32. Moralium in Job. cap. 17. Tunc solum conjuges in admixtione sine culpa sunt, cum non pro explenda libidine, sed pro suscipienda prole miscantur. Et Pastor. cur. p. 3. admonit. 28. Admonendi sunt conjuges, ut suscipienda prolis se meminerint causa conjunctos; & cum immoderate admixtioni servientes, propagationis articularum in usum transferunt voluptatis, perpendant, quid licet extra non exeat, in ipso tamen conjugio conjugis iura transgrediantur. Unde necesse est quid crebris exortationibus deleant, quod pulchram copulae speciem admixtis voluptatibus faciunt. Hinc est enim quod peritus Medicus celestis Apostolus, non tam sanos instituit, quam infirmos... Quibus dum in magna honestate conjugii aliquid de voluptate largiretur, adjunxit: hoc autem dico secundam indulgentiam... culpa quippe esse innotuit, quod indulgeri perhibetur; sed quae tanto citius relaxetur, quanto non per hanc illicitum quid agitur, sed hoc, quod est licitum, sub moderamine non tenetur.

Jonas Aurelianensis Episcopus loco citato, cap. 6. piti sexto huic praefixit titulum: quod cum uxoris carnis commixtio gratia fieri debeat prolis, non voluptatis. Unde cap. 7. sic arguit: Si causa prolis uxor dicitur, & commixtio maris & feminae amore filiorum, non ardere libidinis debet exerceri, postquam

postquam fructum oriunda proles transactis uxoris
nerus indicaverit, quid coitus cum uxore, nisi
jam actum libidinis demonstrat, &c. ut supra num.
400. Et infra: Liquido igitur patet, quoniam si-
cut clarissimorum Doctorum dicta sanciant, & an-
tiqui conjugati Patres in exemplum sunt, provisus
ad coitu uxorum praegnantium sit abstinendum.

409 S. Petrus Damian. l. i. epist. 15. dum non gignenda proles, sed ingentis deservimus voluptati, non mariti, sed proleclarii; non conjuges, sed potius amatores iure dicuntur.

410 Similia habent Hilarius Romanae Ecclesiae Diaconus in 1. ad Cor. 7. V. Beda ibid. S. Anselmus ibid. Magister Sententiar. in 4. dist. 31. Albertus Magnus ibidem a. 2. 1. S. Thomas ibidem q. 2. a. 2. S. Bonaventura ibid q. 3. Alensis 2. p. Summ. q. 147. memb. 2. Scotus in 4. dist. 26. Richardus de Media-Villa loco infra referendo. S. Antoninus 3. p. tit. 1. c. 20. Dionys. Carthus. in 1. Cor. 7. Gerson Compend. Theol. de Sac. conjug. uno verbo omnes Veteres. Teste namque Soto in 4. dist. 31. q. 1. a. 3. nemo Doctorum (ante Majorum) contradixit. Teste quoque Etio ibid. §. 7. Veteres omnes, & Scholasticorum praecipui... docent conjuges venialiter delinquere in actu conjugii, quando non intendunt proles procreationem, nec debiti redditio nem, sed solum voluptatem, vel tentationem evadere periculosiorem.

411 Qua in re SS. Patribus, & antiquis Scholasticis, insignes hujus & praecedentis saeculi Scriptores accedunt. Accedit etiam Innocentius XI. in Decreto quo hanc condemnat propositionem: *Opus conjugii ob solum voluptatem exercitum, omni penitus caret culpa & defectu veniali.*

Concludo itaque Sanctorum, veterumque Doctorum agmen verbis expressissimis clarissimisque S. Thomae loco citato: *Semper in actu matrimonii aliquod peccatum accidit, nisi hac intentione fiat conjunctio, ut proles procreetur, vel saltem ut debitum reddatur. Nam motus naturae solus tendit in prolem habendam absolutam, quae intentio non est recta, nisi ulterius referatur in Deum, ita ut proles quaeratur ad cultum Dei suscipienda & nutrienda. Et in fine corp. duobus solum modis conjuges abique omni peccato conveniunt, scilicet causa proles procreandae, & debiti reddendi. Alias autem semper est sibi peccatum ad minus veniale. Unde ad 2. dicit, quod si aliquis per actum matrimonii intendit vitare fornicationem in conjugio, non est aliquod peccatum; quia haec est quadam redditio debiti, quod ad bonum fidei pertinet: sed si intendat vitare fornicationem in se, sic est ibi aliqua superfluitas, & secundum hoc est peccatum veniale; nec ad hoc est matrimonium institutum, nisi secundum indulgentiam, quae est de peccatis venialibus. Et ad 4. quomvis intendere sanitatis conservationem non sit per se malum; tamen haec intentio efficitur mala, si ex aliquasimilitas intendatur, quod non est ad hoc deservit ordinatum. Sicut qui ex Sacramento Baptismi tantum salutem corporalem quaerere. Et similiter est in proposito de actu matrimoniali. Et in 4. dist. 31. in expt. litt. cum Hieronymo vituperat accessum viri ad uxorem impregnatum; non tamen ita quod semper sit peccatum mortale, nisi forte quando probabiliter timetur de periculo abortus. Haec tamen S. Thomas, qui, quod ait primo loco, intentionem suscipiendae proles non debere in prole sistere, sed ad Deum ulterius tendere debere, ita ut proles quaeratur ad cultum Dei suscipienda, &c. ex S. August. de sumpt. fit, qui l. 1. de nuptiis c. 4. sic ait: *nuptiae habent intentionem generandi regenerandos, ut qui ex eis filii nascuntur, in Dei filios renascantur. Quapropter qui non hac intentione, hac voluntate, hoc fine generant filios, ut eos ex membris hominis primi in membra transferant Christi... etiam si tanta sit observantia, ut, secundum matrimoniales ca-**

hulas, non nisi liberorum procreandorum causa concumbant, non est in eis vera pudicitia conjugalis. Et l. 4. contra Julian. c. 1. haec est enim, & esse debet piorum conjugum intentio, ut regenerationis generatio prepararetur.

CAPUT XLVI.

Satisfit objectionibus recentiorum Casuistarum, contra allatam SS. Doctorum, praecipuorumque Scholasticorum doctrinam.

Obijcies 1°. si actus conjugalis solum esset licitus ob filiorum procreationem debitivè redditionem, sequeretur 1°. cum non esse licitum ad vitandam fornicationem. Hoc autem est falsum. Quia ad vitandam fornicationem licitum est inire conjugium, juxta illud Apostoli, propter fornicationem autem uniusquique suam uxorem habeat, 1. Cor. 7. Ergo eundem ob finem licitus est conjugalis actus, secundum quod Apostolus addit ibidem: *Nolite fraudare invicem, nisi forte ex consensu, ad tempus, ut vacetis orationi: & iterum revertimini in idipsum, ne tentet vos satanas propter incontinentiam vestram. Hoc autem dico secundum indulgentiam, non secundum imperium.*

Sequeretur 2°. non esse licitum decumbere cum uxore gravida, utpote ex qua nec sperari, nec intendi potest filiorum procreatio.

Sequeretur 3°. sterilibus & senibus decrepitis illicitum esse actum conjugalem, ob eandem rationem. Hoc autem esse videtur contra Ecclesiam mentem, quae dum matrimonio jungit perfonas steriles, & effetas, ipsis matrimonii usum concedit. Alias matrimonio jungendo eas monere deberet, ne utantur conjugio, saltem debitum petendo.

Sequeretur 4°. matrimonii statum esse multis peccatis venialibus obnoxium.

Respondeo ad primam sequelam, sanctos Doctores tradere, quod actus conjugii licitus non sit ad solum finem vitandi in se fornicationem. Ita S. Augustinus de bono conjugii c. 6. 7. & 10. cujus verba habes supra. S. Gregorius supra ad interrogationem 10. Augustini. Beda in 1. Cor. 7. S. Thomas in verbis relatis ex dist. 31. q. 2. a. 2. ad 2. Qui etiam in 4. ad Hannibaldum dist. 31. a. 3. ad 3. dicendum (inquit) quod semper in actu matrimoniali aliquod peccatum incidit, nisi hac intentione fiat conjunctio, ut proles procreetur... vel saltem ut debitum reddatur... vitatio autem fornicationis intentio non excusat à toto: quia aliter potest quis fornicationem vitare, scilicet penitus abstinendo. Non enim totaliter excusatur, qui facit minus malum, ut evitet majus, si possit utrumque vitare. Qui autem nullo amore proles, vel justitiae conjugalis, facit actum conjugalem, sed solum ad vitandam in se fornicationem, facit minus malum ad vitandum majus, cum possit utrumque vitare. Quia malum est obsequi concupiscentiae intra limites matrimonii, ut docet S. Augustinus supra, & S. Thomas ibidem a. 3. si quaeratur delectatio intra limites matrimonii, ut scilicet talis delectatio in alia non quaeratur quam in conjugio, sic est veniale peccatum. Hoc autem facit, qui nullo amore proles, nec justitiae conjugii reddenda, facit actum conjugalem ad vitandam in se incontinentiam. Revera enim (juxta Augustinum supra relatum) obsequitur concupiscentiae intra limites matrimonii, quamvis ei obsequi non sit extra limites illius. Quia in matrimonio quaerit voluptatem, ne eam quaerat extra, eamque habeat pro fine, licet simul intendat abstinere à voluptate non matrimoniali. Quemadmodum tentatus ad carnes manducandas die prohibito, si ad hoc vitandum, velit se delectare in eis delicia-